

νήσων περίπλους εναλλακτικά

> οδηγός
εναλλακτικού τουρισμού
για τα ελληνικά νησιά

Χρηματοδότηση: Κ.Π. Leader+, Συγχρηματοδότηση: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων,
Ευρωπαϊκή Επιτροπή ΕΓΤΠΕ - Π, Αναπτυξιακή Εταιρεία Κυκλάδων, Αναπτυξιακή Δωδεκανήσου - ΑΝ.ΔΩ.

extra tips

Οι Λέοντες του Αγίου Μάρκου κοιμούνται φρουροί στην πύλη του κάστρου υποδέχονται τους επισκέπτες. Οι ανασκαφές έφεραν στο φως πλήθος εκκλησιών που χτίστηκαν μεταξύ του 11ου και του 18ου αι. καθώς και ερείπια από την εποχή του Βυζαντίου και της Αγγλικής κυριαρχίας.

χρωμες πεταλούδες. Οι Clouded Yellow, γνωστές και ως **ιόνιες πεταλούδες**, με κίτρινα φτερά, οι καφετιές Freyer Grayling, αλλά και οι Spotted Fritillary, με έντονο πορτοκαλί χρώμα στα φτερά τους, δίνουν το δικό τους πολύχρωμο στίγμα.

Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου

Το Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου είναι το μοναδικό στο είδος του σε όλη τη Μεσόγειο και δημιουργήθηκε το 1999. Ήταν το πρώτο Θαλάσσιο Πάρκο που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα, το οποίο διοικείται από ένα φορέα διαχείρισης και είναι υπόδειγμα για άλλες περιοχές της Ελλάδας. Η σημασία του για την επιβίωση της διάσπαρτης πλέον, αλλά πάντα απειλούμενης με εξαφάνιση, χελώνας *Caretta caretta* είναι μεγάλη. Στη Μεσόγειο, και στην Ελλάδα συγκεκριμένα, υπάρχουν και άλλες παραλίες ωτοκίας της θαλασσοχελώνας, όπως στη δυτική Πελοπόννησο, στο Λακωνικό κόλπο, στην Κρήτη, την Κεφαλονιά, τη Ρόδο και αλλού, αλλά στον κόλπο του Λαγανά είναι το μεγαλύτερο και πιο σημαντικό καταφύγιο της. Οι παραλίες που καταφεύγει για να γεννήσει είναι αυτές του Λαγανά, των Σκακάνων, της Δάφνης, του Καλαμακίου, του Γέρακα και των μικρών νησιών Μαραθονήσι και Πελούζο, και βρίσκονται όλες στα όρια του κόλπου του Λαγανά. Συγκεκριμένα, η θαλάσσια περιοχή του πάρκου είναι 89,2 τετρ. χλμ., η χερσαία έκταση είναι 14,2 τετρ. χλμ., ενώ η περιφερειακή ζώνη του καταλαμβάνει 31,2 τετρ. χλμ.

Γι' αυτό σχεδόν όλος ο κόλπος αποτελεί περιοχή προστασίας, η οποία χωρίζεται σε ζώνες, όπου ισχύουν διαφορετικοί πε-

ριορισμοί στις ανθρώπινες δραστηριότητες, ανάλογα με την εποχή του χρόνου.

Από τη νύχτα που θα γεννηθούν τα μικρά θα χρειαστούν 50 με 75 μερόνυχτα για να βγουν από το αυγό και να αρχίσουν να προχωρούν προς τη θάλασσα, προσανατολισμένα από το φως. Γι' αυτό είναι σημαντικό εκείνη την περίοδο να μην υπάρχουν πολλά φώτα πίσω από τις αμμουδιές και αποπροσανατολίζονται τα χελωνάκια. Αυτά που θα καταφέρουν να φτάσουν στη θάλασσα και να επιβιώσουν από τις δυσκολίες και τους εχθρούς στους ωκεανούς, θα επιστρέψουν πάλι στο ίδιο σημείο που γεννήθηκαν για να αφήσουν εκεί τα αυγά τους. Πολύ σημαντικό για το φύλλο της χελώνας που θα γεννηθεί είναι η θερμοκρασία στην οποία επώαζονται τα αυγά. Έτσι, στο Μαραθονήσι που έχει πιο χαμηλές θερμοκρασίες γεννιούνται περισσότερα αρσενικά!

Η χελώνα ανήκει στην κατηγορία των ερπετών, μπορεί να φτάσει σε μήκος 1,25 μ. και σε βάρος τα 180 κιλά, έχει καφεκόκκινο κέλυφος και μεγάλο κεφάλι. Το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που ξέρουμε για αυτήν είναι ότι εμφανίστηκε στη Γη πριν από περίπου 150 εκατομμύρια χρόνια και έχει καταφέρει να επιβιώσει μέχρι σήμερα. Αυτός και μόνο είναι ένας σοβαρός λόγος να φροντίσουμε για την προστασία της. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι το Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου αποτελεί πόλο έλξης οικοτουριστών από όλο τον κόσμο.

Στροφάδες

Οι Στροφάδες ή αλλιώς Πλωτοί Νήσοι είναι μία συστάδα μικρών νησιών, απέναντι από τον κόλπο του Λαγανά. Αποτελούν τμήμα

του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου της Ζακύνθου και βρίσκονται στον κατάλογο των Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά.

Το μεγαλύτερο νησί είναι η **Σταμφάνη**, με έκταση 2,5 τετρ. χλμ., και το δεύτερο σε έκταση η Άρπυια, με μόλις 1,5 τετρ. χλμ.

Στις Στροφάδες έχουν καταγραφεί περί τα 200 είδη κλωρίδας. Το 35% της έκτασης της Σταμφάνης αποτελείται από δάσος κέδρων, το οποίο είναι ένα από τα μεγαλύτερα της Δυτικής Ελλάδας από άποψη έκτασης, μεγέθους των δέντρων, αλλά και από την άποψη της φυσικής ανανέωσης.

Όλη η συστάδα αποτελεί σημαντικό πέρασμα και σταθμό για πλήθος **μεταναστευτικών πουλιών** και είναι ταυτόχρονα ιδανικό σημείο για την παρατήρησή τους. Έχουν καταγραφεί περί τα 146 είδη πουλιών!

Οι ασπρόμαυροι μυγοκάφτες, τα σποδόνια, ο αρτέμης, το τρυγόνι, τα θαλασσοπούλια *Cory* με το κίτρινο ράμφος, είναι μερικά από τα πουλιά που περνούν από τις Στροφάδες.

Θαλάσσια σπορ

Κλασικός προορισμός τόσο για τους Έλληνες όσο και τους αλλοδαπούς ιστιοπλόους, στο νησί υπάρχουν έξι **καταφύγια σκαφών** και μπορείτε να διαλέξετε αυτό που σας προστατεύει καλύτερα, ανάλογα με τον αέρα που έχει τις ημέρες της παραμονής σας στη Ζάκυνθο.

Καταδύσεις

Οργανωμένο καταδυτικό κέντρο και πλήθος καταδυτικών σημείων προσφέρουν τη δυ-

extra tips

Μια μικρή ... αστική διαδρομή με ξεχωριστή πολιτιστική αξία, που αξίζει να βαδίσετε, είναι αυτή που ξεκινάει από την πόλη της Ζακύνθου προς την περιοχή **Ακρωτήρι**, στο **λόφο του Στράνη**, όπου ο εθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός καθισμένος στην σκιά ενός δέντρου, με θέα το Μεσολόγγι, εμπνεύστηκε τον εθνικό μας ύμνο. Ο λόφος είναι καταπράσινος και η θέα υπέροχη!

Το **Καμπί**, άλλος ένα παραδοσιακός καταπράσινος οικισμός, βρίσκεται δίπλα στο Μυκηνναϊκό Νεκροταφείο του νησιού.

Στον **Κοιλιωμένο** αξίζει να επισκεφτείτε τον Αγροτικό Συνεταιρισμό Γυναικών Κοιλιωμένου «Οι Μελισσιώτισσες», όπου μπορείτε να βρείτε τοπικά προϊόντα και φρέσκο ζυμωτό ψωμί.

Στον **Αγαλά** επισκεφθείτε το **σπήλαιο Δαμιανού**, με τους εντυπωσιακούς σταλακτίτες και σταλαγμίτες, καθώς και τις δύο εισόδους του, που το καθιστούν μοναδικό.

Στην ανατολική πλευρά, το καταπράσινο **Καταστάρι** αποτελεί ορμητήριο για τις γειτονικές **Αλυκές**.

Στο βορρά, οι **Ορθονιές** είναι χτισμένες αμφιθεατρικά στην πλαγιά του Βραχίωνα, μέσα στα αμπέλια και τις ελιές. Στις γειτονικές **Άνω Βολίμες**, έναν από τους πιο παραδοσιακούς οικισμούς του νησιού, θα εντυπωσιαστείτε από χειροποίητα κεντήματα, πραγματικά έργα τέχνης των ντόπιων γυναικών.

Εκκλησίες και μοναστήρια

Η εκκλησιαστική αρχιτεκτονική της Ζακύνθου, αν και βαθιά πληγωμένη από τον καταστροφικό σεισμό του 1953, ξεχωρίζει από αυτή των υπόλοιπων Επτανήσων. Βυζαντινές αλλά και έντονες δυτικές επιρροές σε συγκερασμό με τους ντόπιους τεχνίτες έχουν δημιουργήσει πανέμορφες τρίκλιτες βασιλικές με ψηλά καμπαναριά, φρουριακές μονές, αλλά και λιτά εκκλησάκια.

Στην εκκλησία του **Αγίου Διονυσίου**, προστάτη της Ζακύνθου, με το πανύψηλο καμπαναριό, φυλάσσεται το λείψανο του αγίου. Ο ναός είναι τρίκλιτη βασιλι-

κή με πανέμορφο ξυλόγλυπτο τέμπλο και αγιογραφίες του Δοξαρά.

Η εκκλησία του **Αγίου Νικολάου** του Μώλου, του 1561, μία μονόκλιτη βασιλική, είναι το μοναδικό ενετικό κτίσμα στην πόλη που δεν γκρεμίστηκε από το σεισμό του 1953.

Στο **Ναό της Κυρίας των Αγγέλων**, του 1687, προσέξτε τα ενδιαφέροντα ανάγλυφα στο εξωτερικό του και τις εικόνες που φιλοτέχνησε ο Δοξαράς στο εσωτερικό του.

Στον **Άγιο Γεώργιο των Φιλικών**, έργο του 17ου αιώνα, ορκίζονταν οι αγωνιστές προκειμένου να μυηθούν στη Φιλική Εταιρεία. Εδώ έλαβε χώρα και η μύηση του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη.

Η **Μονή της Παναγίας της Αναφωνήτριας**, στο χωριό Σκουληκάδο, είναι μια πανέμορφη πέτρινη εκκλησία του 15ου αιώνα, χτισμένη σ' ένα φυσικό μπαλκόνι, με θέα όλη τη γύρω περιοχή. Σε αυτή τη μονή ασκήτησε για πολλά χρόνια ο Άγιος Διονύσιος.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι βυζαντινές και οι μεταβυζαντινές αγιογραφίες στην εκκλησία του **Αγίου Γεώργιου των Κρημνών**, του 1535. Εκεί ασκήτευε ο Άγιος Γεράσιμος, ο οποίος στη συνέχεια έγινε ο προστάτης άγιος της Κεφαλονιάς. Ο εκπληκτικός πύργος της χτίστηκε το 1561, για την προστασία των μοναχών από τους πειρατές.

Ο **Ναός της Φανερωμένης**, στη Χώραφα, ξαναχτίστηκε όπως ακριβώς ήταν πριν από το σεισμό και αποτελεί σήμερα τυπικό δείγμα της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής της Ζακύνθου. Ξεχωρίζει το ξυλόγλυπτο επίχρυσο τέμπλο του.

Το **Μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου**, κοντά στο χωριό Καταστάρι, σε τοποθεσία παρατηρητήριο, σώθηκε από το σεισμό και διατηρεί αξιόλογες αγιογραφίες και ένα μοναδικό ξύλινο προσκυνητάρι.

Στο **Μοναστήρι της Παναγίας της Σκοπιώτισσας**, στο Βασιλικό, θα δείτε εξαιρετικές νωπογραφίες.

Η εντυπωσιακή εκκλησία της **Αγίας Μαύρας**, στο Μαχαιράδο, με το βενετσιάνικο πύργο του κωδωνοστασίου της –λέγεται ότι ο ήχος από τις καμπάνες του είναι ο πιο μελωδικός στην Ελλάδα– κρύβει αξιόλογες εικόνες. Ο ναός καταστράφηκε από πυρκαγιά στις 8 Δεκεμβρίου 2005 και ανακατασκευάζεται πάνω στο παλιό πρότυπο.

Η **Παναγία Κεριώτισσα**, σε μια από τις πιο όμορφες τοποθεσίες του νησιού, το Κερί, είναι φημισμένη για την αρχιτεκτονική της, τα ξυλόγλυπτα και τις αγιογραφίες της.

Η **Μονή Υπεραγάθου**, που αποτελεί μετόχι της Μονής Σινά, βρίσκεται κοντά στο χωριό Αναφωνήτρια, δίπλα σ' ένα πανέμορφο δάσος με πεύκα και αιωνόβιες βελανιδιές. Είναι ένα μικρό μοναστήρι που ιδρύθηκε το 17ο αιώνα, αφιερωμένο στην Παναγία.

Τέλος, ξεχωριστές ομορφιές και σημασίας είναι η Ιερά Μονή των Στροφάδων, αφιερωμένη στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος ή την **Παναγία Πάντων Χαρά**, ονομασία που καθιερώθηκε από την ύπαρξη της περιώνυμης εικόνας της Παναγίας στο μοναστήρι. Σύμφωνα με ιστορικές μαρτυρίες, το μοναστήρι ιδρύθη-

κε το 13ο αιώνα από την Ειρήνη, κόρη του Θεοδώρου του Λασκάρεως, και ανακαινίστηκε το 15ο αιώνα από τον Ιωάννη Η΄ Παλαιολόγο. Είναι μία από τις μονές όπου ασκήτευσε ο Άγιος Διονύσιος. Ξεχωρίζει το καθολικό της, το οποίο βρίσκεται κτισμένο μέσα σε πύργο!

Μουσεία

Το **Βυζαντινό Μουσείο της Ζακύνθου**, στην πλατεία Σολωμού, αφηγείται την εξέλιξη της βυζαντινής και την αφετηρία της νεοελληνικής ζωγραφικής. Εκτίθενται ξυλόγλυπτα και επιχρυσωμένα τέμπλα, πλήθος φορητών εικόνων και μοναδικές τοιχογραφίες από ναούς του νησιού που υπέστησαν ζημιές από το σεισμό του 1953.

Ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει έργα σπουδαίων αγιογράφων, όπως ο Δοξάρης, ο Κουτούζης, ο Τζάνε, ο Καντούνης και ο Δαμασκηνός.

Στο **Μουσείο Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων**, στην πλατεία του Αγίου Μάρκου, φυλάσσονται τα οστά των δύο μεγάλων ποιητών, του Δ. Σολωμού και του Α. Κάλβου, καθώς και σημαντικά χειρόγραφα, πλούσια συλλογή από πορτρέτα τους, έπιπλα εποχής και πλούσιο φωτογραφικό υλικό. Στην είσοδο του Μουσείου βρίσκεται το πουρνάρι κάτω από το οποίο ο Διονύσιος Σολωμός έγραψε τον Εθνικό μας Ύμνο.

Στο **Μουσείο Ξενόπουλου**, στην ιστορική συνοικία της Φανερωμένης, φιλοξενείται πλούσιο αρχειακό υλικό και προσωπικά αντικείμενα του γνωστού συγγραφέα και, φυσικά, τα τεύχη του πρωτοποριακού περιοδικού «Διάπλσις των Παίδων».

Ο τεράστιος φυσικός πλούτος του νη-

σιού προβάλλεται στο **Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Χέλμι**, στην Αγία Μαρίνα. Εκτίθενται περισσότερα από 1.500 δείγματα από την πλούσια πανίδα και χλωρίδα του νησιού.

Το **Βερτζάγειο Εκθετήριο Μουσείο**, στο χωριό Πηγαδάκια κοντά στις Αλυκές Κατασταρίου, παρουσιάζει την πολιτιστική και αγροτική ιστορία ενός παραδοσιακού ζακυνθινού χωριού. Στα εκθέματά του περιλαμβάνονται σπάνια αντικείμενα από την αγροτική ζωή του νησιού, μερικά από τα οποία χρονολογούνται από το 16ο αιώνα, καθώς επίσης και εργαλεία και διάφορα αντικείμενα αγροτικού εξοπλισμού, οικοσκευές, έπιπλα και έργα τέχνης ντόπιων καλλιτεχνών. Ξεχωρίζουν ο αλευρομύλος και το πέτρινο ελαιοτριβείο.

Το **Μιλάνοιο Ναυτικό Μουσείο**, στο Ταϊλβί, δίνει μια μοναδική καταγραφή της ναυτικής ιστορίας της Ελλάδας, με 140 σπάνιες υδατογραφίες, αντικείμενα επώνυμων πλοίων και φωτογραφικό υλικό.

Το **Αρχοντικό της οικογένειας Ρώμα**, στην πόλη της Ζακύνθου, συνδέθηκε με σημαντικές ιστορικές στιγμές του νησιού και είναι το μοναδικό δείγμα αρχοντικού που έχει απομείνει στη Ζακύνθο μετά τους σεισμούς του 1953. Κατασκευάστηκε τη δεκαετία του 1660 από τον υποπρόξενο της Αγγλίας στη Ζακύνθο και την περίοδο της Αγγλικής Προστασίας, 1816-64, χρησιμοποιήθηκε ως κατοικία του Άγγλου έπαρχου και ήταν γνωστό ως «Ρεζιντέντσα».

Γεύσεις

Στην κουζίνα της Ζακύνθου θα ανακαλύψετε πολλά βενετσιάνικα ίχνη, τα οποία, σε συνδυασμό με τα τοπικά προϊόντα, θα σας εκπλήξουν ευχάριστα. Καταρχάς, δοκιμά-

στε σάλτσα ή σάρτσα, κοκκινιστό κρέας σε μία πικρή κόκκινη σάλτσα, τη μοστάρντα, γλυκιά μουστάρδα φτιαγμένη από κυδώνι, το λαδοτύρι και τη ζακυνθινή γραβιέρα. Τα καναρίνια, τα φρέσκα κίτρινα φασόλια, το καπνιστό χοιρομέρι, που το φτιάχνουν στα σπίτια πριν από το Πάσχα. Τα αμπελοφάσουλα, συνοδευόμενα με αλιάδα, σκορδαλιά, το μυρωδάτο πεπόνι, τις μικρές μα τόσο γευστικές αγριοφράουλες και τα νεροκρέμμυδα, τα ονομαζόμενα και «μπελουσιώτικα», μεγάλα λευκά κρεμμύδια, γλυκά στη γεύση. Φυσικά, θα γευθείτε τη διάσημη σταφίδα του νησιού, την επονομαζόμενη και «μαύρο χρυσό», η οποία είναι πια αναγνωρισμένη ως ΠΟΠ προϊόν «Σταφίδα Ζακύνθου», το μονολότο και το παστέλι, που εδώ γίνεται με σουσάμι και αμύγδαλα. Η φυτούρα από σιμιγδάλι και ζάχαρη και το ευωδιαστό μέλι συμπληρώνουν τις γλυκές γεύσεις του νησιού. Μην παραλείψετε να δοκιμάσετε ζυμωτό ψωμί από τους φούρνους του νησιού.

Εκτός από τα σταφιδάμπελα, στο νησί καλλιεργούνται και ποικιλίες αμπέλου για κρασί. Το σκισδόπουλο, το γουστολίδι, η ρομπόλα, η αρετή στα λευκά κρασιά, ο αυγουσιάτης, ο κατακαούλιος και ο σκυλοπνίκτης στα ερυθρά. Ξεχωριστά ονόματα, μοναδικές ποικιλίες! Μικρά φιλόξενα οινοποιεία, στο Μαχαιρόδο, στο Καλλιπάδο και στην περιοχή Κυδώνι, μέσα σε πανέμορφους αμπελώνες περιμένουν να ξεναγήσουν τους ταξιδιώτες, στις δεξαμενές οινοποίησης, στα κελάρια παλαίωσης και να τους μιήσουν στα μυστικά του ζακυνθινού οίνου.

Γιορτές και πανηγύρια

Η Ζακύνθος είναι ένα νησί με μεγάλη μουσική παράδοση. Εδώ ιδρύθηκε ο πρώτος Φιλαρμονικός Σύλλογος στην Ελλάδα, το

» Τι είναι οι ομιλίες;

1^η Έκδοση: 2009

Έκδοση: Δίκτυο Αναπτυξιακών Εταιριών
Νησιωτικής Ελλάδας «Νήσων Περιπλους»

Κείμενα - Επιμέλεια Έκδοσης: Δέσποινα Παπαδήμα

Δημιουργικό - Ηλεκτρονική σελιδοποίηση: Νικολέτα Μπαλοθιάρη

Σκίτσα: Δημήτρης Κορδαλής

Φιλολογική επιμέλεια: Νίκος Κοκκάλας

Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία: Βιβλιοσυνεργατική

Φωτογραφίες: Συλλογικό έργο (βλ. photo index σελ.170-171)

Έρευνα - Συλλογή στοιχείων: Δέσποινα Παπαδήμα, Αννίτα Μορδεχάι,
Ειρήνη Στεργίου, Αρίστος Γιαννόπουλος, Γεωργία
Ζαβιτσάνου, Κυριακή Βασσάλου, Μελίνα Λεγάκη,
Αλίκη Μαρίνου, Δημήτρης Σταθόπουλος

Συντονισμός Έκδοσης: Αμαλία Ταβλαδωράκη, Δήμητρα Καμπέλη
Αναπτυξιακή Ηρακλείου

ISBN: 978-960-98860-4-8

Η παρούσα έκδοση τυπώθηκε σε 15.000 αντίτυπα και διανέμεται δωρεάν

Χρηματοδότηση: Κ.Π. Leader+, Συγχρηματοδότηση: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων,
Ευρωπαϊκή Επιτροπή ΕΓΤΠΕ - Π, Αναπτυξιακή Εταιρεία Κυκλάδων, Αναπτυξιακή Δωδεκανήσου - ΑΝ.ΔΩ.

Εταίροι Προγράμματος

Αναπτυξιακή Ηρακλείου
Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ
 Διεύθυνση: Αρκαίος Ηρακλείου
 Τ.Κ. 70100 Κρήτη
 τηλ.: 2810 753300, φαξ: 2810 753310
 email: info@anher.gr
 web site: www.anher.gr

Αναπτυξιακή Λασιθίου
Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ
 Διεύθυνση: Αργυροπούλου 3
 Τ.Κ. 72100 Άγιος Νικόλαος Κρήτης
 τηλ.: 28410 91110, φαξ: 28410 91120
 email: info@anlas.gr
 web site: www.anlas.gr

AKOM - Ψηλορείτης
Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ
 Διεύθυνση: Ανάγισα
 Τ.Κ. 74051 Ρέθυμνο Κρήτης
 τηλ.: 28340 31402, φαξ: 28340 31058
 email: akompt@psiloritis.eu
 web site: www.psiloritis.eu

Ο.Α.Δ.Υ.Κ.
Οργανισμός Ανάπτυξης Διοτικής Κρήτης Α.Ε.
 Διεύθυνση: Όαση Νέας Κωδωνίας
 Τ.Κ. 73100, Τ.Θ. 200, Χανιά Κρήτης
 τηλ.: 28210 29200-10, φαξ: 28210 29250
 email: oadyki@oadyk.gr
 web site: www.oadyk.gr

Αναπτυξιακή Εταιρεία Κυκλάδων
Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ
 Διεύθυνση: Πλ. Τεσσαρτών, Ερμούπολη
 Τ.Κ. 84100 Σύρος
 τηλ.: 22810 88834, φαξ: 22810 87982
 email: info@anetky.gr
 web site: www.anetky.gr

Αναπτυξιακή Διαδεκανήσου (ΑΝ.Δ.) Α.Ε.
Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ
 Διεύθυνση: 28ης Οκτωβρίου 72
 Τ.Κ. 83100 Ρόδος
 τηλ.: 22410 75323, φαξ: 22410 75324
 email: ando@ando.gr
 web site: www.ando.gr

Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.
Ε.Τ.Α.Λ. Σ.Α.
Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης Λάσθου (Ε.Τ.Α.Α.) Α.Ε.
 Διεύθυνση: Ερμού 4
 Τ.Κ. 81100 Μυτιλήνη
 τηλ.: 22510 29400, φαξ: 22510 29577
 email: inquiries@etal-sa.gr
 web site: www.etal-sa.gr

Αναπτυξιακή Λήμνου Α.Ε.
Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ
 Διεύθυνση: Θεμιστοκλέους 1, Μύρινα
 Τ.Κ. 81400 Λήμνος
 τηλ.: 22540 23849, φαξ: 22540 24604
 email: anel-sa@otenet.gr
 web site: www.anel-sa.gr

Αναπτυξιακή Ιονίων Νήσων
Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ
 Διεύθυνση: Μονιόπου 13
 Τ.Κ. 49100 Κέρκυρα
 τηλ.: 26610 81310, φαξ: 26610 81311
 email: info@anion.gr
 web site: www.anion.gr

Αναπτυξιακή Κεφαλονιάς και Ιθάκης
Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ
 Διεύθυνση: Λεωφόρος Γεωργίου Βερνυλιτή 45
 Τ.Κ. 28100 Αργασιάς Κεφαλονιάς
 τηλ.: 26710 22062, φαξ: 26710 29079
 email: aneki@otenet.gr
 web site: www.aneki.gr

Συνεταιριστική Αυτοδιοικητική Ζακύνθου (Σ.Α.Ζ.)
Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ
 Διεύθυνση: Αντ. Μαρτινέγγου 7
 Τ.Κ. 29100 Ζάκυνθος
 τηλ.: 26950 43931, φαξ: 26950 43932
 email: sazaz@otenet.gr
 web site: www.sazaz.gr